

W naszym codziennym życiu spotykamy ludzi należących do innych grup społecznych (np. osoby mające odmienne pochodzenie etniczne). Czasami członkowie obcych grup postrzegani są jako zagrożenie, co może prowadzić do rozwoju stereotypów i uprzedzeń. Stereotypy to przekonania, które posiadamy na temat członków obcych grup, zaś uprzedzenia odnoszą się do uczuć, jakie wobec nich wykształcamy. Ponieważ zarówno stereotypy, jak i uprzedzenia mogą prowadzić do negatywnych konsekwencji, konieczne jest poszukiwanie sposobów na zmniejszenie ich ekspresji.

Celem projektu jest zrozumienie mechanizmów leżących u podstaw relacji między dwujęzycznością a zmniejszoną ekspresją stereotypów. W szczególności planujemy sprawdzić, czy istnieje związek między różnymi aspektami doświadczenia dwujęzyczności a prawdopodobieństwem posługiwania się stereotypami. Projekt ten umożliwi lepsze zrozumienie wyników wcześniejszych badań, które wskazały, że osoby dwujęzyczne wyrażają mniej stereotypów niż osoby jednojęzyczne.

Wcześniejsze badania wykazały, że elastyczny sposób myślenia i skuteczniejsza kontrola wykonawcza mogą ograniczyć wyrażanie stereotypów. Kontrola wykonawcza odnosi się do zestawu zdolności umysłowych, które kierują naszymi zachowaniami, a na ich rozwój i efektywne działanie wpływają różne doświadczenia życiowe, m.in. posługiwanie się więcej niż jednym językiem. Dodatkowy wysiłek, jaki podejmują osoby dwujęzyczne, aby skutecznie posługiwać się znanymi sobie językami, jest rodzajem ćwiczenia, które rozwija elastyczność i skuteczniejszą kontrolę pracy umysłu. Jeżeli skuteczniejsza kontrola wykonawcza działa korzystnie na ograniczenie wyrażania stereotypów, to **dzięki ich dodatkowemu "treningowi", osoby dwujęzyczne powinny rzadziej posługiwać się stereotypami.** Jednak nie każdy typ doświadczeń językowych musi wiązać się treningiem funkcji wykonawczych. **W projekcie zamierzamy sprawdzić, czy rodzaj doświadczenia językowego** (np. częstotliwość codziennego używania więcej niż jednego języka, częstotliwość przełączania między językami, poziom biegłości językowej w przypadku języków obcych) **jest związany z różnym prawdopodobieństwem ekspresji stereotypów.**

W celu realizacji projektu, dokonamy re-analizy danych kwestionariuszowych zebranych na dużej grupie osób dwujęzycznych. Kwestionariusze dotyczą różnych aspektów znajomości i użycia języków, kontroli wykonawczej, stereotypów, motywacji i wielokulturowości. **Połączymy dwa odrębne podejścia analityczne: modelowanie równań strukturalnych (ang. *Structural Equation Modeling*) i modelowanie sieciowe (ang. *Network Modeling*).** Modelowanie równań strukturalnych pozwoli na testowanie związków między różnymi doświadczeniami dwujęzycznymi a wyrażaniem stereotypów, z uwzględnieniem roli funkcji wykonawczych jako zmiennej pośredniczącej. Z kolei - niedawno opracowana - metoda modelowania sieciowego umożliwi zbadanie wszystkich możliwych współzależności między zmiennymi, bez ograniczania ich do mediacji. W modelu sieciowym uwzględnimy również wpływ motywacji do reagowania bez uprzedzeń oraz doświadczenia wielokulturowego na ekspresję stereotypów. Podejście analityczne, które zamierzamy wdrożyć w tym projekcie, nie było jak dotąd wykorzystywane w tematyce dwujęzyczności i stereotypów.

Wyniki projektu służyć będą poszerzeniu wiedzy na temat możliwych konsekwencji dwujęzyczności w społeczeństwie oraz pomogą znaleźć drogi prowadzące do ograniczania ekspresji stereotypów i uprzedzeń.